

توسعه جریان آزاد اطلاعات و گسترش ارتباطات^۱

ترجمه سید علی کسائی^۲

هر چند نشانی از کلمه ارتباط در حروف اختصاری یونسکو^۳ وجود ندارد، اما اهمیت ارتباط از آغاز تشکیل یونسکو شناخته شده بود. یونسکو طبق اساسنامه خود باید جریان آزاد عقاید را از طریق گفتار و تصویر ارتقاء دهد و با تشریح مساعی و همکاری شناخت متقابل و تفاهم را میان مردم گسترش بخشد و در این راه از وسایل گسترده ارتباطی استفاده کند. ارتباطات به دلیل رابطه تقریباً نزدیک آن با حقوق بشر و خصوصاً با آزادی بیان، عاملی در جهت توسعه و رفاه اجتماعی بشریت و نیز جزئی لاینفک برای جهان در حال صلح است. اهمیت ارتباطات، که در رأس همه وسایل ارتباط جمعی قرار دارد، و نیز اطلاعات در تمام حوزه‌های فعالیت انسانی، خواه به منظور پخش اخبار و عقاید یا انتقال اطلاعات علمی و فنی یا آگاه ساختن مردم از موضوعات ضروری زندگی دموکراتیک و یا ایجاد رابطه میان فرد و اجتماع، امری پذیرفته شده است.

استراتژی جدید ارتباطات، که در بیست و پنجمین اجلاس کنفرانس عمومی یونسکو در سال

۱ این مقاله ترجمه از جزوه‌ای با عنوان *Promoting the Free Flow of Information and the Development of Communication* است.

۲ کارشناس ارشد کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۹۸۹ به اتفاق آراء اتخاذ گردید، از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ به عنوان اساس و مرجعی برای کار یونسکو خواهد بود. این استراتژی از یک طرف جریان آزاد اطلاعات را در سطح ملی و بین‌المللی با انتشار وسیعتر و متعادلتر آن مورد تشویق قرار می‌دهد، بدون آنکه هیچ مانعی بر سر راه آزادی بیان قرار گیرد، و از طرف دیگر به تقویت امکانات ارتباط خصوصاً در کشورهای در حال توسعه مبادرت می‌ورزد. پیوند ارتباط از راه دور با تکنولوژی اطلاعات و رسانه‌های سمعی و بصری چشم‌اندازهای نوینی برای پیشرفت علم و گسترش همکاری فکری می‌گشاید.

جریان آزاد عقاید در قالب کلام و تصویر

یونسکو طبق نخستین هدف این استراتژی، با حمایت از فعالیت سازمانهای غیردولتی و تخصصی در جهت دفاع از آزادی‌های اساسی، به گسترش آزادی بیان و در نتیجه آزادی مطبوعات ادامه خواهد داد. یونسکو کمک خواهد کرد تا شرایطی در سطح ملی و بین‌المللی ایجاد شود که در آن رسانه‌ها به صورت مستقل و همگانی، عمومی یا شخصی گسترش یابد. در این شرایط یونسکو با آماده ساختن قوانین ملی، اداری، مالی و مقدمات دیگر کمک خواهد کرد که طرح تأمین آزادی اطلاعات و همگانی شدن آن پی‌ریزی گردد. به کشورهای عضو که به این موضوع علاقه‌مندند کمک می‌شود تا شبکه‌های رادیو و تلویزیون دولتی و دفاتر خبرگزاری خود را به مراکز تبدیل کنند که در انتشار اخبار و ارائه خدمات به عموم مردم مستقل باشند. نهایتاً یونسکو با انجام مطالعات مقایسه‌ای در زمینه قوانین ملی تضمین‌کننده آزادی مطبوعات مبادله تجربه را سامان خواهد داد.

زمانی که امور ظاهراً مجزای ارتباطات یعنی رسانه‌ها و همچنین اطلاعات تخصصی‌گرایش به نزدیک شدن به یکدیگر دارند، که به سبب مشابهت بسیار و تکنولوژیهای رسانه‌ها به یکدیگر است، گستره اصل جریان آزاد اطلاعات بدون تردید باید تمام اشکال اطلاعات را، که در پیشرفت جوامع و عملکرد دموکراتیک آنها مؤثر است، در برگیرد. پیوند ارتباط از راه دور با تکنولوژی اطلاعات در رسانه‌های سمعی و بصری چشم‌اندازهای نوینی برای گسترش همکاری فکری ایجاد می‌کند. هر چند این تکنولوژی‌ها وظیفه سنگین مبادله اطلاعات را به عهده دارند و در خدمت آموزش و پرورش خصوصاً آموزش راه دور و مستمر هستند و خلاقیت و مباحث بین فرهنگی را مورد تشویق قرار می‌دهند، این خطر قابل توجه احساس می‌شود که این تکنولوژی‌ها در خدمت تعداد کمی از ملل و نیز اقلیتی از افراد این ملتها قرار گیرند. از این رو یونسکو باید از این خطر یعنی محرومیت و تفاوت‌های نوین خصوصاً بین کشورهای صنعتی و در حال توسعه به خوبی واقف گردد و به این امر توجه کند که این تکنولوژی‌ها باعث رشد پخش

پیام‌ها و برنامه‌ها مابین مرزها می‌شود. این موضوع بسیار مهم است که ببینیم روزی فرا می‌رسد که خدمات عمومی و عام‌المنفعه در زمینه اطلاع‌رسانی به ویژه بانک‌های اطلاعاتی تا جایی که ممکن است در اختیار و دسترس اکثر مردم قرار می‌گیرد.

انقلاب تکنولوژیکی که در حال وقوع است بیش از آنکه بر زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم تاثیر بگذارد بر تمام ابعاد زندگی جوامع تاثیرات شگرف خواهد گذاشت. دستیابی به اطلاعات و سامان‌بخشی به دانش و اندیشه، روش‌های اقدام کردن و تصمیم‌گیری، کارکردن و استراحت، درک زمان و مکان و حتی ساختن زبان، همه و همه، با این انقلاب تغییر خواهد کرد. تحت تأثیر پیوند میان پیشرفتهای تکنولوژیک و جهانی شدن ارتباطات، پاسداری از تفاوت‌های فرهنگی و زبانی بسیار مشکل خواهد شد. شمار بسیاری از کشورهای صنعتی و کشورهای در حال توسعه با این خطر مواجه هستند که به مشتری‌های صرف تولیدات و خدمات وارداتی برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ها، بانک‌های اطلاعاتی و بازی‌های الکترونیکی تبدیل شوند. به دلیل آنکه توان مالی و فنی و گنجایش بازارهای ملی آنها برای حمایت از تولید ملی و تأمین حتی بخشی از نیازهای مردمشان کافی نیست. در این موقعیت بسیار حساس، یونسکو با احساس تعهد اخلاقی و معنوی برگسترش تأثیر این تکنولوژیها و تأمین دسترسی به امکانات حاصل از کاربرد این تکنولوژیها برای توسعه آموزشی، علمی، و فرهنگی تأکید می‌ورزد. به همین جهت یونسکو قصد دارد میدانی را برای جامعه بین‌المللی باز کند تا در آن علوم مختلف به بررسی کاربردهای جدید فنون اطلاع‌رسانی و ارتباطات بپردازند و آثار محتمل آنها اعم از مثبت و منفی بر جوامع و افراد مشاهده گردد و تأثیر آنها بر حوزه کاری یونسکو سنجیده شود. جوانان، که مشتریان مشتاق تولیدات این تکنولوژیهای جدید هستند، به طور قطع وارد این بررسی عمومی خواهند شد که با گستره وسیعی از موضوعات و حوزه‌های کاری یونسکو ارتباط دارد.

یونسکو همچنین با در نظر گرفتن تقارب بین رسانه‌های ارتباط از راه دور، تکنولوژی اطلاعاتی و رسانه‌های الکترونیکی، کشورهای عضو خود را یاری می‌کند که سیاست‌ها و استراتژی‌های جامعی طرح‌ریزی کنند تا بر اساس آنها بتوانند خود را با محیط جدید تکنولوژیک تطبیق داده و از فرصتهایی که این محیط به آنها می‌دهد بهره‌مند گردند. بالاتر از همه، یونسکو با برپایی مباحثه میان کشورها و انجام یک دوره مشورت با مراکزی که با مسائل مهم صنعتی شدن روبه‌رو هستند و نمایشگاه جوامع شهری و نیز سازمانهای تخصصی قصد دارد در جهت سازگاری نوآوری‌های فنی با نیازهای اولیه مساعدت نماید و تولید، توزیع، و جریان سلسله گسترده برنامه‌ها و تولیدات فرهنگی را، که از کیفیت بالا برخوردارند، مورد تشویق قرار دهد.

۱۹۸۹ به اتفاق آراء اتخاذ گردید، از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ به عنوان اساس و مرجعی برای کار یونسکو خواهد بود. این استراتژی از یک طرف جریان آزاد اطلاعات را در سطح ملی و بین‌المللی با انتشار وسیعتر و متعادلتر آن مورد تشویق قرار می‌دهد، بدون آنکه هیچ مانعی بر سر راه آزادی بیان قرار گیرد، و از طرف دیگر به تقویت امکانات ارتباط خصوصاً در کشورهای در حال توسعه مبادرت می‌ورزد. پیوند ارتباط از راه دور با تکنولوژی اطلاعات و رسانه‌های سمعی و بصری چشم‌اندازهای نوینی برای پیشرفت علم و گسترش همکاری فکری می‌گشاید.

جریان آزاد عقاید در قالب کلام و تصویر

یونسکو طبق نخستین هدف این استراتژی، با حمایت از فعالیت سازمانهای غیردولتی و تخصصی در جهت دفاع از آزادی‌های اساسی، به گسترش آزادی بیان و در نتیجه آزادی مطبوعات ادامه خواهد داد. یونسکو کمک خواهد کرد تا شرایطی در سطح ملی و بین‌المللی ایجاد شود که در آن رسانه‌ها به صورت مستقل و همگانی، عمومی یا شخصی گسترش یابد. در این شرایط یونسکو با آماده ساختن قوانین ملی، اداری، مالی و مقدمات دیگر کمک خواهد کرد که طرح تأمین آزادی اطلاعات و همگانی شدن آن پی‌ریزی گردد. به کشورهای عضو که به این موضوع علاقه‌مندند کمک می‌شود تا شبکه‌های رادیو و تلویزیون دولتی و دفاتر خبرگزاری خود را به مراکزی تبدیل کنند که در انتشار اخبار و ارائه خدمات به عموم مردم مستقل باشند. نهایتاً یونسکو با انجام مطالعات مقایسه‌ای در زمینه قوانین ملی تضمین‌کننده آزادی مطبوعات میدانه تجربه را سامان خواهد داد.

زمانی که امور ظاهراً مجزای ارتباطات یعنی رسانه‌ها و همچنین اطلاعات تخصصی گرایش به نزدیک شدن به یکدیگر دارند، که به سبب مشابهت بسیار و تکنولوژیهای رسانه‌ها به یکدیگر است، گستره اصل جریان آزاد اطلاعات بدون تردید باید تمام اشکال اطلاعات را، که در پیشرفت جوامع و عملکرد دموکراتیک آنها مؤثر است، در برگیرد. پیوند ارتباط از راه دور با تکنولوژی اطلاعات در رسانه‌های سمعی و بصری چشم‌اندازهای نوینی برای گسترش همکاری فکری ایجاد می‌کند. هر چند این تکنولوژی‌ها وظیفه سنگین مبادله اطلاعات را به عهده دارند و در خدمت آموزش و پرورش خصوصاً آموزش راه دور و مستمر هستند و خلاقیت و مباحث بین فرهنگی را مورد تشویق قرار می‌دهند، این خطر قابل توجه احساس می‌شود که این تکنولوژی‌ها در خدمت تعداد کمی از ملل و نیز اقلیتی از افراد این ملت‌ها قرار گیرند. از این رو یونسکو باید از این خطر یعنی محرومیت و تفاوت‌های نوین خصوصاً بین کشورهای صنعتی و در حال توسعه به خوبی واقف گردد و به این امر توجه کند که این تکنولوژی‌ها باعث رشد پخش

پیام‌ها و برنامه‌ها مابین مرزها می‌شود. این موضوع بسیار مهم است که ببینیم روزی فرا می‌رسد که خدمات عمومی و عام‌المنفعه در زمینه اطلاع‌رسانی به ویژه بانک‌های اطلاعاتی تا جایی که ممکن است در اختیار و دسترس اکثر مردم قرار می‌گیرد.

انقلاب تکنولوژیکی که در حال وقوع است بیش از آنکه بر زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم تاثیر بگذارد بر تمام ابعاد زندگی جوامع تاثیرات شگرف خواهد گذاشت. دستیابی به اطلاعات و سامان‌بخشی به دانش و اندیشه، روش‌های اقدام کردن و تصمیم‌گیری، کارکردن و استراحت، درک زمان و مکان و حتی ساختن زبان، همه و همه، با این انقلاب تغییر خواهد کرد. تحت تاثیر پیوند میان پیشرفتهای تکنولوژیک و جهانی شدن ارتباطات، پاسداری از تفاوت‌های فرهنگی و زبانی بسیار مشکل خواهد شد. شمار بسیاری از کشورهای صنعتی و کشورهای در حال توسعه با این خطر مواجه هستند که به مشتری‌های صرف تولیدات و خدمات وارداتی برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ها، بانکهای اطلاعاتی و بازی‌های الکترونیکی تبدیل شوند. به دلیل آنکه توان مالی و فنی و گنجایش بازارهای ملی آنها برای حمایت از تولید ملی و تأمین حتی بخشی از نیازهای مردمشان کافی نیست. در این موقعیت بسیار حساس، یونسکو با احساس تعهد اخلاقی و معنوی برگسترش تاثیر این تکنولوژیها و تأمین دسترسی به امکانات حاصل از کاربرد این تکنولوژیها برای توسعه آموزشی، علمی، و فرهنگی تأکید می‌ورزد. به همین جهت یونسکو قصد دارد میدانی را برای جامعه بین‌المللی بازکند تا در آن علوم مختلف به بررسی کاربردهای جدید فنون اطلاع‌رسانی و ارتباطات بپردازند و آثار محتمل آنها اعم از مثبت و منفی بر جوامع و افراد مشاهده گردد و تاثیر آنها بر حوزه کاری یونسکو سنجیده شود. جوانان، که مشتریان مشتاق تولیدات این تکنولوژیهای جدید هستند، به طور قطع وارد این بررسی عمومی خواهند شد که با گستره وسیعی از موضوعات و حوزه‌های کاری یونسکو ارتباط دارد.

یونسکو همچنین با در نظر گرفتن تقارب بین رسانه‌های ارتباط از راه دور، تکنولوژی اطلاعاتی و رسانه‌های الکترونیکی، کشورهای عضو خود را یاری می‌کند که سیاست‌ها و استراتژی‌های جامعی طرح‌ریزی کنند تا بر اساس آنها بتوانند خود را با محیط جدید تکنولوژیک تطبیق داده و از فرصتهایی که این محیط به آنها می‌دهد بهره‌مند گردند. بالاتر از همه، یونسکو با برپایی مباحثه میان کشورها و انجام یک دوره مشورت با مراکزی که با مسائل مهم صنعتی شدن روبه‌رو هستند و نمایشگاه جوامع شهری و نیز سازمانهای تخصصی قصد دارد در جهت سازگاری نوآوری‌های فنی با نیازهای اولیه مساعدت نماید و تولید، توزیع، و جریان سلسله گسترده برنامه‌ها و تولیدات فرهنگی را، که از کیفیت بالا برخوردارند، مورد تشویق قرار دهد.

یونسکو، علی‌رغم انجام وظیفه حراست از آثار فکری، به ابعاد روش‌شناختی، حقوقی، و اخلاقی چرخه توزیع و گردش اطلاعات تخصصی نیز توجه خواهد کرد. محرمانه بودن اطلاعات بانک‌های اطلاعاتی و امنیت این بانک‌ها و همچنین استفاده از اطلاعات به هر نحو بدون اجازه از ناشر یا صاحب اثر و نیز آنچه به عنوان جرم کامپیوتری مطرح می‌شود همه و همه مسائلی را پدید می‌آورد که به سبب گسترش ارتباطات بین‌المللی شبکه‌های کامپیوتری حل آنها روز به روز مشکل‌تر می‌شود. مسئله دیگری که مشکل‌آفرین شده است مسئله حفاظت از حقوق مالکیت معنوی در خصوص تولیدات و خدمات چندرسانه‌ای‌های جدید است، که به طور مستقیم از طریق شبکه‌های کامپیوتری به دست می‌آید. ایجاد استانداردهای فنی و رویه‌های واحد در جریان اطلاع‌رسانی و دسترسی به شبکه‌های تحقیقاتی بین‌المللی، که در حال کامپیوتری شدن هستند، راه دیگری است که در آن جریان آزاد اطلاعات به آسانی به وقوع خواهد پیوست. یونسکو وظیفه‌اش را در این زمینه با همکاری اتحادیه بین‌المللی ارتباط از راه دور^۱ و دیگر سازمانهای بین‌الدولی و همچنین اجتماعات حرفه‌ای و علمی ذریبط دنبال خواهد کرد، تا به طور شایسته به انتظارات حال و آینده محققان در اکثر کشورها جامه عمل بپوشاند.

ایجاد امکانات و توسعه مهارت‌ها

یونسکو بر اساس دوّمین هدف استراتژی میان‌مدت خود مستمراً به تشویق توسعه ارتباطات، اطلاعات و امکانات اطلاع‌رسانی در کشورهای عضو خواهد پرداخت. تلاش‌های یونسکو متوجه تحکیم زیربنای آموزش تخصصی و پیشرفت آن در کشورهای در حال توسعه و کشورهای در حال انتقال به نظام دموکراسی است. این تلاش‌ها به منظور برقراری همکاری‌های فنی بین‌المللی از طریق برنامه‌های خاص بین‌الدولی مانند برنامه بین‌المللی توسعه ارتباطات^۲، برنامه عمومی اطلاع‌رسانی^۳ و برنامه بین‌الدولی انفورماتیک^۴ انجام شد. برنامه عمومی اطلاع‌رسانی در حالی که یکی از اصلی‌ترین تشکیلات مشورتی یونسکو در موضوعات مربوط به بزرگراه اطلاعاتی خواهد شد، با ارائه فعالیت‌های ابتکاری و جدید جوامع

1. International Telecommunication Union (ITU)

2. International Programme for the Development of Communication (IPDC)

3. General Information Programme (GIP)

4. Intergovernmental Informatics Programme (IIP)

دور از منابع اطلاعاتی را قادر می‌سازد تا به این منابع دست یابند.

یونسکو از بسیاری مؤسسات آموزش عالی و سازمانهای تخصصی، که قصد دارند اخلاق تخصصی را در برنامه‌های آینده آموزشی ارتباطات وارد کنند، حمایت می‌کند. شبکه کرسی‌های یونسکو در ارتباطات^۱ و شبکه مدارس روزنامه‌نگاری، که توسط یونسکو به صورت به هم پیوسته درآمده است، نقش فعالی در این کار خواهند داشت. یونسکو با حمایت از ایجاد شبکه‌های همکاری بین مدارس و مؤسسات علمی آموزش کتابداری، متخصصان اسناد و اطلاع‌رسانی در پی ایجاد یک سلسله شرایط تخصصی است که با روند اطلاع‌رسانی به منظور تصمیم‌گیری سازگار باشد. در آموزش متخصصان انفورماتیک و کاربرها اولویت به آموزش آموزشیاران سطح بالا و کاربران جوان داده خواهد شد. در چنین اقداماتی تأکید می‌شود که آموزش جامعی از اطلاع‌رسانی و تکنولوژی‌های ارتباطات خصوصاً از طریق گسترش برنامه‌های متناسب با گروه‌های مختلف آموزشیار و در زمینه‌های گوناگون ارائه گردد.

سالهای دراز به ویژه از آغاز برنامه توسعه ارتباطات در سال ۱۹۸۰، یونسکو در صدد بوده است که به گسترش ابزارهای لازم پردازد تا کشورهای در حال توسعه با دسترسی به آنها بتوانند به تولید، انتقال، و توزیع اطلاعات و برنامه‌های خود از جمله توسعه دفاتر خبری ملی و محلی، ایستگاههای رادیو و تلویزیون، مطبوعات محلی و غیره اقدام کنند. یونسکو این کار را با اولویت هر چه بیشتر در طول دوره شش ساله استراتژی میان مدت خود ادامه خواهد داد، تا امکانات ارتباط میان مردم و در اکثر نقاط محروم شهری و روستایی گسترش یابد.

در این کار به توسعه مجموعه رسانه‌ها مانند ایستگاه‌های محلی رادیو، مطبوعات محلی، ارائه تکنولوژی ارزان قیمت و ابزارهایی که از انرژی قابل تجدید مانند انرژی خورشیدی استفاده می‌کنند تأکید خواهد شد. علاوه بر این، یونسکو از شهرداری‌ها در ایجاد سیستم‌های ارتباطی خصوصاً در شهرها پشتیبانی خواهد کرد. هدف از این پشتیبانی گسترش ارتباطات و رشد مشارکت عامه در مدیریت شهری است. یونسکو همچنین کمک خود را به طرحهای مختلف کشورهای در حال توسعه در این زمینه ادامه خواهد داد، بدین منظور یونسکو برای ایجاد استانداردهای تخصصی بین‌المللی در این کشورها ابزارهایی به آنها خواهد داد و دسترسی آنها را به بازارهای بین‌المللی و منطقه‌ای وسایل سمعی و بصری میسر خواهد کرد.

از اهداف دیگر یونسکو گسترش تشکیلات (سازمان) و عملکرد کتابخانه‌ها، مراکز آرشیو و سیستم‌های اطلاع‌رسانی در کشورهای در حال توسعه است نقش مؤثر آموزشی و فرهنگی این

یونسکو، علی‌رغم انجام وظیفهٔ حراست از آثار فکری، به ابعاد روش‌شناختی، حقوقی، و اخلاقی چرخهٔ توزیع و گردش اطلاعات تخصصی نیز توجه خواهد کرد. محرمانه بودن اطلاعات بانک‌های اطلاعاتی و امنیت این بانک‌ها و همچنین استفاده از اطلاعات به هر نحو بدون اجازه از ناشر یا صاحب اثر و نیز آنچه به عنوان جرم کامپیوتری مطرح می‌شود همه و همه مسائلی را پدید می‌آورد که به سبب گسترش ارتباطات بین‌المللی شبکه‌های کامپیوتری حل آنها روز به روز مشکل‌تر می‌شود. مسئله دیگری که مشکل‌آفرین شده است مسئله حفاظت از حقوق مالکیت معنوی در خصوص تولیدات و خدمات چندرسانه‌ای‌های جدید است، که به طور مستقیم از طریق شبکه‌های کامپیوتری به دست می‌آید. ایجاد استانداردهای فنی و رویه‌های واحد در جریان اطلاع‌رسانی و دسترسی به شبکه‌های تحقیقاتی بین‌المللی، که در حال کامپیوتری شدن هستند، راه دیگری است که در آن جریان آزاد اطلاعات به آسانی به وقوع خواهد پیوست. یونسکو وظیفه‌اش را در این زمینه با همکاری اتحادیه بین‌المللی ارتباط از راه دور^۱ و دیگر سازمانهای بین‌الدولی و همچنین اجتماعات حرفه‌ای و علمی ذریبند دنبال خواهد کرد، تا به طور شایسته به انتظارات حال و آیندهٔ محققان در اکثر کشورها جامهٔ عمل بپوشاند.

ایجاد امکانات و توسعهٔ مهارت‌ها

یونسکو بر اساس دو مین هدف استراتژی میان‌مدت خود مستمراً به تشویق توسعه ارتباطات، اطلاعات و امکانات اطلاع‌رسانی در کشورهای عضو خواهد پرداخت. تلاش‌های یونسکو متوجه تحکیم زیربنای آموزشی تخصصی و پیشرفت آن در کشورهای در حال توسعه و کشورهای در حال انتقال به نظام دموکراسی است. این تلاش‌ها به منظور برقراری همکاری‌های فنی بین‌المللی از طریق برنامه‌های خاص بین‌الدولی مانند برنامه بین‌المللی توسعه ارتباطات^۲، برنامهٔ عمومی اطلاع‌رسانی^۳ و برنامهٔ بین‌الدولی انفورماتیک^۴ انجام خواهد شد. برنامهٔ عمومی اطلاع‌رسانی در حالی که یکی از اصلی‌ترین تشکیلات مشورتی یونسکو در موضوعات مربوط به بزرگراه اطلاعاتی خواهد شد، با ارائه فعالیت‌های ابتکاری و جدید جوامع

1. International Telecommunication Union (ITU)

2. International Programme for the Development of Communication (IPDC)

3. General Information Programme (GIP)

4. Intergovernmental Informatics Programme (IIP)

دور از منابع اطلاعاتی را قادر می‌سازد تا به این منابع دست یابند.

یونسکو از بسیاری مؤسسات آموزش عالی و سازمانهای تخصصی، که قصد دارند اخلاق تخصصی را در برنامه‌های آینده آموزشی ارتباطات وارد کنند، حمایت می‌کند. شبکه کرسی‌های یونسکو در ارتباطات^۱ و شبکه مدارس روزنامه‌نگاری، که توسط یونسکو به صورت به هم پیوسته درآمده است، نقش فعالی در این کار خواهند داشت. یونسکو با حمایت از ایجاد شبکه‌های همکاری بین مدارس و مؤسسات علمی آموزش کتابداری، متخصصان اسناد و اطلاع‌رسانی در پی ایجاد یک سلسله شرایط تخصصی است که با روند اطلاع‌رسانی به منظور تصمیم‌گیری سازگار باشد. در آموزش متخصصان انفورماتیک و کاربرها اولویت به آموزش آموزشیاران سطح بالا و کاربران جوان داده خواهد شد. در چنین اقداماتی تأکید می‌شود که آموزش جامعی از اطلاع‌رسانی و تکنولوژی‌های ارتباطات خصوصاً از طریق گسترش برنامه‌های متناسب با گروههای مختلف آموزشیار و در زمینه‌های گوناگون ارائه گردد.

سالهای دراز به ویژه از آغاز برنامه توسعه ارتباطات در سال ۱۹۸۰، یونسکو درصدد بوده است که به گسترش ابزارهای لازم پردازد تا کشورهای در حال توسعه با دسترسی به آنها بتوانند به تولید، انتقال، و توزیع اطلاعات و برنامه‌های خود از جمله توسعه دفاتر خبری ملی و محلی، ایستگاههای رادیو و تلویزیون، مطبوعات محلی و غیره اقدام کنند. یونسکو این کار را با اولویت هر چه بیشتر در طول دوره شش ساله استراتژی میان مدت خود ادامه خواهد داد، تا امکانات ارتباط میان مردم و در اکثر نقاط محروم شهری و روستایی گسترش یابد.

در این کار به توسعه مجموعه رسانه‌ها مانند ایستگاههای محلی رادیو، مطبوعات محلی، ارائه تکنولوژی ارزان‌قیمت و ابزارهایی که از انرژی قابل تجدید مانند انرژی خورشیدی استفاده می‌کنند تأکید خواهد شد. علاوه بر این، یونسکو از شهرداری‌ها در ایجاد سیستم‌های ارتباطی خصوصاً در شهرها پشتیبانی خواهد کرد. هدف از این پشتیبانی گسترش ارتباطات و رشد مشارکت عامه در مدیریت شهری است. یونسکو همچنین کمک خود را به طرحهای مختلف کشورهای در حال توسعه در این زمینه ادامه خواهد داد، بدین منظور یونسکو برای ایجاد استانداردهای تخصصی بین‌المللی در این کشورها ابزارهایی به آنها خواهد داد و دسترسی آنها را به بازارهای بین‌المللی و منطقه‌ای وسایل سمعی و بصری میسر خواهد کرد.

از اهداف دیگر یونسکو گسترش تشکیلات (سازمان) و عملکرد کتابخانه‌ها، مراکز آرشیو و سیستم‌های اطلاع‌رسانی در کشورهای در حال توسعه است نقش مؤثر آموزشی و فرهنگی این

مؤسسات به طور قابل توجهی در سالهای آینده زیاد خواهد شد، به نحوی که یونسکو برخورداری از مزایای تکنولوژی جدید را برای آنها به ارمغان خواهد آورد و در نتیجه دانش و اطلاعات انباشته شده در این مؤسسات به طرز بهتری تنظیم و در حجم بیشتری مورد بهره‌برداری قرار خواهند گرفت. از این رو، به مفهوم کتابخانه واقعی عمیق‌تر از آنچه تصور می‌شود توجه خواهد شد و مکان آن بهترین محل برای دستیابی به مطالب گوناگون اجتماعی - اقتصادی خواهد بود. همچنین یونسکو خواهرخواندگی کتابخانه‌ها (کتابخانه‌های دوقلو) و پیوستن آنها در شبکه‌ها را به منظور رشد همکاری و مبادله انتشارات و کارشناسی بین آنها تشویق خواهد کرد. انتظار می‌رود شبکه کتابخانه‌های به هم پیوسته یونسکو^۱ نیز نقش مهمی در این راستا ایفا کند.

اساسنامه یونسکو تأمین حفاظت و نگهداری میراث مکتوب و کارهای هنری در جهان را از وظایف خاص یونسکو می‌داند. هدف از پروژه حافظه جهانی که در سال ۱۹۹۱ بنا نهاده شد، نیز همین است. براساس این پروژه یونسکو در جست و جوی اسناد، کتب خطی و مجموعه‌های ارزشمند و همچنین آرشیو اعم از آرشیو مواد سمعی و بصری است که لازم است مورد حفاظت قرار گیرند. یونسکو قصد دارد به کشورهای عضو خود کمک کند تا از چنین آثاری محافظت کنند و نیز در این راه یونسکو به انتقال دانش و مهارت‌های لازم به این کشورها برای تجدید سازمان در گردآوری، تکثیر و نگهداری این آثار و امکان استفاده بخش وسیعی از مردم از این آثار اقدام خواهد کرد و امیدوار است بتواند به حفظ بخش مهمی از میراث بشریت پیشاپیش کمک کند. برای گسترش شبکه‌های محلی تکنولوژی اطلاعات در کشورهای در حال توسعه لازم است تلاش بیشتری صورت پذیرد. زیرا این شبکه‌ها اولین گامها در مسیر ایجاد بزرگراه‌های اطلاعاتی است که در حال تأسیس هستند. در یک دوره بلند مدت باید امکان ارتباط متقابل میان مناطقی که در حال حاضر از دسترسی به منابع اطلاع‌رسانی محرومند فراهم آید. به همین جهت یونسکو مساعدت لازم را در هماهنگی فنی با این مناطق و پیوستن آنها به شبکه‌های تحقیقاتی بین‌المللی ایجاد خواهد کرد.

ایجاد این شبکه‌ها، در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، ظهور تولیدات چندرسانه‌ای و همچنین پیشرفتهای نوین فنی سرمایه‌بزرگی در توسعه آموزشی، علمی، و فرهنگی خواهد بود. یونسکو از طریق انجام پروژه‌های اساسی در پی آن است که به کارگیری فنون اطلاع‌رسانی و ارتباطات را در تمام زمینه‌های کاری خود گسترش دهد. از اهداف این پروژه‌ها، که در ارتباط با

اجتماعات تخصصی (حرفه‌ای) گسترش می‌یابند، مشخص ساختن خدمات اطلاع‌رسانی و ابزارهایی است که از امکانات وسایل چندرسانه‌ایها استفاده می‌کنند. همچنین از اهداف دیگر این پروژه‌ها کشف توانایی‌های "آزمایشگاه واقعی" مراکز در حال تأسیس علمی و تحقیقاتی کشورهای در حال توسعه است. و نهایتاً توسعه مشارکت میان کاربران و رابطان (اپراتورها) در امر ارتباط از راه دور به منظور فراهم ساختن شرایط مناسب‌تر برای دسترسی به این شبکه‌ها هدف این پروژه‌ها است. ■

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی